

Olivier Clerc

**DARUL
IERTĂRII**

Un cadou toltec de la Don Miguel Ruiz

Traducere din limba franceză
de Ana-Maria Datcu

Editura For You
București

INTRODUCERE

„De acum înainte, ai o nouă carte de scris!“, îmi atrage atenția șamanul toltec Don Miguel Ruiz, după ce a anulat cu un amabil „Asta ține deja de trecut“ anunțul entuziast pe care tocmai îl făcusem despre apariția în Franța, chiar în momentul în care vorbeam, a ultimei mele cărți: *Medicină, religie și teamă* (Jouvence, 1999). Este adevărat că lucrarea mea apărea chiar în acea zi de septembrie a anului 1999 când Miguel și cu mine eram pe cale să bem un pahar împreună, într-unul dintre sa-loanele complexului Villas Arqueologicas, unde ne-am cazat și care se află chiar alături de faimoasele ruine de la Teotihuacan, în Mexic. Atmosfera unică a acestui loc sacru nu face decât să amplifice dimensiunea aproape suprarrealistă a acestui schimb.

Fiind cu totul adâncit în bucuria de a fi publicat o nouă lucrare, la 12 ani după ce scrisesem ultima mea carte, gândul că aş putea scrie încă una în viitorul apropiat era foarte departe de mine. Totuși, imediat ce Don Miguel a pronunțat aceste cuvinte, fixându-mă cu privirea sa pătrunzătoare însoțită de un zâmbet larg, am

știut exact la ce anume se referea și mi-am imaginat de îndată cartea în cauză. De-a lungul celor cinci zile pe care le-am petrecut împreună, alături de un mic grup venit din Franța și din Elveția, m-a făcut într-adevăr să trăiesc o experiență bulversantă – al cărei impact nu îl voi măsura pe deplin decât mulți ani mai târziu – și, în același timp, mi-a dăruit un puternic instrument de transformare personală și de deschidere a inimii. Am găsit numele acestui instrument imediat ce Miguel mi-a evocat idea cărții de față: Darul Iertării.

Înainte de această călătorie în Mexic, aderam din punct de vedere intelectual – ca mulți alți oameni fără îndoială – la marile porunci „Trebuie să știi să ierți“ și „Iubește-ți dușmanii“, deși le consideram dificil de pus în practică, căci sentimentele nu se pliază ușor nici pe voința, nici pe gândurile noastre. Vedeam iertarea ca pe un fruct; cu alte cuvinte, o vedeam ca împlinirea unui proces lung, pe care este imposibil să îl accelerezi și care presupune, înainte de toate, dezvoltarea frunzelor și deschiderea unei flori, simboluri ale unei munci interioare făcute cu răbdare asupra propriilor gânduri și sentimente.

Dar abordarea iertării pe care Don Miguel Ruiz mă făcea să o trăiesc era la antipodul a tot ceea ce îmi imaginasem până atunci, trecând printr-o răsturnare completă a modului în care noi abordăm în general această chestiune: cheia acestui proces, într-adevăr – după cum vom vedea –, nu este aceea de *a ierta*, ci de *a cere iertare*. Efectiv, este o inversare totală de postură (la propriu și la figurat), având drept consecință rezultate practic imediate și, sincer, impresionante. Pe

parcursul câtorva ore, în a doua seară de după sosirea lui Miguel, Darul Iertării pe care m-a ajutat să îl descopăr – *ne-a ajutat* să îl descoperim, căci tot grupul nostru a beneficiat de acest lucru – m-a eliberat de o mare povară, de ranchiună, de lamentări, de amărăciune, de resentimente și de mânie refulată, pe care le acumulasem de-a lungul anilor. În absența puterii de a ierta așa cum îmi imaginam că ar trebui să o fac, această armură de sentimente negative mi-a redus considerabil capacitatea de a iubi, sufocându-mi inima din toate părțile. În seara aceea am avut o experiență paroxistică, dublată de o renaștere, dar, dincolo de ceea ce am trăit în prezența lui Miguel, am primit un instrument de lucru de o simplitate care nu are ca egal decât propria sa putere. Am putut după aceea să reutilizez acest instrument de nenumărate ori eu însumi și l-am împărtășit cu numeroase persoane, având întotdeauna aceeași eficacitate.

Totuși, mi-au trebuit 10 ani de maturizare înainte de a scrie această carte. Motive multiple – bune și rele – m-au făcut să amân mult timp redactarea ei. Ezitam să mă dezvălui cititorilor mei la un nivel mult mai personal decât o fac în mod obișnuit în eseurile mele, nu voiam să mă ridic la modul oportunist pe succesul lui Miguel Ruiz... Mai ales, eram conștient de faptul că o experiență, cu cât este mai profund transformatoare pentru acela care o trăiește, cu atât poate fi mai dificil de restituit într-o manieră care să-i permită să le-o împărtășească celor care nu au trăit-o, pentru a-i extrage esența. Toate acestea fără a se opri la forma sa, care, în cazul meu, are efectiv cu ce să surprindă și cum să interpeleze mai mult de o persoană, de la prima abordare.

Iertarea este, într-adevăr, pentru mulți dintre noi un subiect foarte delicat. Simpla sa evocare este suficientă pentru a răni anumite sensibilități, exacerbate de secole de influență iudeo-creștină. Sensibilitatea este strâns legată în spiritul nostru de noțiunea de „vinovăție”: dacă iertarea e necesară, înseamnă că a existat o greșală, nu? Deci, de exemplu, dacă eu îmi cer iertare, asta înseamnă că mă consider vinovat?... Și, în consecință, cum pot să-mi cer iertare de vreme ce eu am fost victima celui alt??? Inversarea la care ne invită Don Miguel prin Darul Iertării pare, înainte de orice experiență, de neconceput, imposibilă, chiar șocantă.

Pentru a ieși din această dilemă și pentru a înțelege cum operează acest instrument „inversând” ceea ce este Darul Iertării, trebuie să îl înscriem de prima dată în această nouă dinamică de dezvoltare personală și de cale spirituală care vizează să îi restituie individului libertatea deplină a sentimentelor și gândurilor sale. În mod evident, nu sunt liber atât timp cât fac ca starea mea interioară să depindă de ceea ce altcineva gândește, simte, spune și face... sau nu. Adevărata libertate nu constă în a reuși să controlez actele sau vorbele altora, ceea ce este imposibil, ci în a fi capabil să aleg în mod deliberat și conștient *cum* să reacționez la ceea ce mi se întâmplă. Cum reacționez la o ofensă, la o insultă, la un conflict, la o agresiune? Într-o manieră automată și inconștientă sau într-o anumită manieră conștientă pe care o aleg?

Din această perspectivă, abordarea iertării propuse de către Miguel Ruiz este exonerată de orice așteptare referitoare la celălalt și nu mai vizează decât să

îl elibereze pe cel care o practică de tot ceea ce – în *sine* – împiedică exprimarea deplină și completă a dragostei (dragostea fiind în centrul întregii învățăături toltece transmise de către Don Miguel).

Cererea iertării pe care această abordare o pune în aplicare este, înainte de toate, un act de „a da drumul“, prin care ne eliberăm de iluzia că celălalt – în particular cel care ne-a făcut rău – are toată puterea asupra stării noastre interioare, asupra iubirii sau asupra urii, asupra bucuriei sau asupra resentimentului care locuiesc în noi. Între acțiunea celuilalt și propria noastră reacție există într-adevăr un spațiu de libertate, de alegere conștientă pe care mulți dintre noi nu-l cunosc, căci nu am fost sensibilizați în legătură cu el, și care face diferența între o mașinărie și o ființă umană: prima persoană reacționează automat imediat ce se apasă pe unul dintre butoanele sale; cea de-a doua poate învăța să își stăpânească reacțiile, ceea ce înseamnă a acționa conștient, și nu doar a reacționa mecanic.

Darul Iertării este o minunată poartă de acces către acest spațiu de libertate.

A cere iertare nu este, așadar, o recunoaștere a vinovăției, ci conștientizarea unei iluzii care constituie un obstacol pentru această libertate interioară.

Ideea iertării generează o stare de indispoziție în spiritele noastre occidentale pe care trebuie, în egală măsură, să încerc să o înlătur în această lucrare. Pentru mulți dintre oameni, faptul de a cere iertare este ceva *umilitor*. Este, totuși, obligatoriu ca „iertare“ să rimeze cu „umilire“? Nu din punctul de vedere al Darului Iertării. Umilirea cedează pur și simplu, în acest caz,

locul unei autentice posturi de *smerenie*, ceea ce este foarte diferit. A fi umilit înseamnă a suporta ceva din partea celuilalt, înseamnă a se lăsa înjosit... ceea ce, evident, nimeni nu dorește. Dar atunci când alegem noi înșine să adoptăm o poziție smerită, să renunțăm la pretenții și, din proprie voință, să renunțăm la puterea pe care ne imaginăm că o avem asupra celuilalt (aceea de a ierta sau nu, în particular), săvârșim încă o dată un act eliberator, care tranșează orice relație de putere cu celălalt și îi permite din nou iubirii să treacă liber prin noi. Umilința despre care este vorba aici este o umilință în fața iubirii, iubirea care ne depășește, această iubire pe care cristalizările noastre mentale ne-o conturează și care ne lasă inima secată.

Darul Iertării ne dă, așadar, acces la o iertare fără vinovăție, o iertare fără umilire, o iertare care ne redă libertatea – începând prin aceea de a iubi –, eliberându-ne de faptul că le-am dat altora inconștient puterea de a ne dicta starea interioară.

Au trecut 10 ani de când am primit *Darul Iertării*, 10 ani care mi-au permis, în același timp, să aprofundez această experiență și să înțeleg mai bine cum pot să folosesc acest instrument și – sper – cum să îl prezint, astfel încât un număr foarte mare de oameni să poată beneficia de el.

De acum înainte, mă simt pregătit să fac acest nou pas în scrierea cărții și mi se pare oportun să împărtășesc pe larg, în scris, ceea ce n-am făcut prin vorbe în toți acești ani de când Miguel Ruiz mi-a oferit acest minunat dar. Cu atât mai mult cu cât toate acestea nu apar

în niciuna dintre cărțile pe care el însuși le-a publicat de atunci, nici în cele pe care le-au redactat numeroșii săi ucenici.*

Printr-o coincidență drăguță, fără ca eu să fi bănuțit cătuși de puțin ceva, redactarea acestei cărți s-a făcut în paralel cu cea a cărții *Al Cincilea Legământ Toltec*, pe care Miguel Ruiz însuși a scris-o în 2009, împreună cu fiul său, don José. Traducerea în franceză a acesteia mi-a fost încredințată, precum și alte lucrări de-ale sale, imediat ce propria carte a fost finalizată. Astfel, în același timp în care apare acest nou legământ care completează *Cele Patru Legăminte Toltece*, făcându-l cunoscut pe Miguel Ruiz în lumea întreagă, lucrarea *Darul Iertării* îi oferă publicului – *ție* – un alt instrument de lucru toltec puternic, necunoscut cititorilor săi până în prezent.

Prima parte a acestei cărți relatează întâlnirea mea cu Don Miguel la Teotihuacan și detaliază experiența bulversantă pe care m-a făcut să o trăiesc în fața întregului nostru grup și care constituie fundamentul Darului Iertării.

A doua parte explică detaliat cum fiecare dintre noi poate folosi acest instrument puternic acasă, singur(ă), pentru a ajunge la același rezultat, și anume să se elibereze de resentimente, de ranchiună, de amărăciune, de

* În nagualismul toltec, „ucenic“ este numit cel care se formează în preajma unui *nagual*, sau șaman toltec. (n. aut.) [Nagualismul desemnează practicile șamanice precolumbiene; nagualii aveau abilitatea de a se transforma în animale, adeseori în jaguar, pumă, lup, dar și în maimuțe, păsări, câini sau coioți. (n. tr.)]

ură și de alte sentimente negre care ne sufocă inima și o împiedică să iubească în mod liber. Ea se bazează atât pe practica pe care am acumulat-o cu ajutorul acestui instrument de lucru timp de 10 ani, cât și pe experiența tuturor persoanelor cu care am avut deja ocazia să îl împărtășesc. Această parte a cărții se încheie cu o secțiune de „Întrebări și răspunsuri“ care trece în revistă cele mai frecvente interogații ce vizează practicarea Darului Iertării; dacă se întâmplă ca unele dintre ele să iasă la suprafață în timpul lecturii și dacă alterează continuarea lecturii, nu ezita să le adresezi, fără să mai aștepti să ajungi la această parte.

În sfârșit, cu titlu de „bonus“, am inclus în anexa acestei cărți cele două *Inversări ale Legămintelor Toltece*, pe care le-am elaborat pe parcursul propriei practici pe calea toltecă, în orizontul celor patru legăminte originale. Le utilizez frecvent de 10 ani și am deseori ocazia de a le recomanda și altora: este vorba despre inversiunile celui de-al doilea și celui de-al treilea Legământ toltec („Orice ar fi, nu face din asta o afacere personală“ și „Nu face supoziții“), care mi-au dat deseori bătăi de cap. Aceste *Inversări ale Legămintelor Toltece* deschid perspective foarte interesante și, în funcție de sensibilitatea fiecăruia, pot fi utilizate împreună sau alternativ cu versiunile originale ale acestor două legăminte. Le-au fost deja utile multor persoane.

Dar, pentru a începe, să pornim către Mexic!

CAPITOLUL 1

O întâlnire de neuitat

Îi datorez întâlnirea mea cu Miguel Ruiz lui Maud Séjournant. Franțuzoaică expatriată de multă vreme în Statele Unite – în New Mexico, pentru a fi precis –, Maud a plonjat imediat în tradiția șamanică amerindiană. Povestea despre propria sa inițiere a făcut, de altfel, obiectul unei cărți pasionante: *Cercul Vieții*. Ulterior, a avut șansa de a fi printre primele ucenice ale unui *nagual* toltec mexican, care locuia și el în New Mexico în acea vreme și care curând urma să fie cunoscut la nivel mondial: Don Miguel Ruiz însuși.

În vara anului 1988, Maud a venit să mă vadă la Geneva pentru a-mi propune să creăm la editura Jouvence (al cărui director literar eram atunci) o colecție de cărți pe care ea să le coordoneze și să le editeze, grație unei excelente cunoașteri a ultimelor apariții americane în materie de înțelepciune amerindiană, toltecă și șamanică. A adus o grămadă de cărți, printre care și un mic volum intrigant pe care l-am devorat dintr-o răsuflare în aceeași seară: *Cele Patru Legămintele* ale acestui

șaman, în preajma căruia, mi-a spus ea, se formează ea însăși de mult timp.

Am descoperit în acel volum o adevărată bijuterie, cum rar poate fi scoasă la iveală în această meserie: o concentrare de înțelepciune practică, perfect aplicabilă de către cititor, exprimată cu o simplitate și o claritate rare. În același filon toltec, am citit altă dată, cu interes, seria de autor Castaneda – după părerea mea, mai apropiată de vrăjitorie, uneori foarte neagră, decât de spiritualitate –, la fel cum am adorat *Cele șapte pene ale vulturului*, a lui Gougaud. Dar nici în primul și nici în celălalt nu am găsit instrumente atât de simple și de puternice, atât de adaptate la mentalitatea occidentală modernă, ca cele pe care le propune acest Miguel Ruiz. M-am îndrăgostit imediat.

Cele patru legăminte toltece

Această cărțuție a lui Miguel Ruiz le aduce în atenție cititorilor occidentali *Stăpânirea Transformării*, a doua stăpânire a învățăturilor toltece dintre cele trei, sub forma a Patru Legăminte de făcut cu sine, destinate să ne modifice modul de a gândi, de a vorbi și de a acționa. Aceste Patru Legăminte Toltece, atât de simple în aparență și, totuși, atât de puternice când ne străduim să le punem în aplicare și să continuăm cu ele, sunt următoarele:

- 1) Cuvântul tău să fie impecabil.
- 2) Orice s-ar întâmpla, nu o lua la modul personal.
- 3) Nu face supoziții.
- 4) Fă întotdeauna tot ceea ce îți stă în putință.

În opinia mea, raportat la tradiția toltecă, Ruiz are în această carte același rol pe care și l-a asumat sau încă și-l asumă un Lama Yeshé față de anumite curente ale tradiției tibetane, un Cheikh Khaled Bentounès față de tradiția sufi sau o Sobonfu Somé față de tradiția sa dagara din Burkina Faso: într-adevăr, Don Miguel reușește să restituie esențialul filierei spirituale din care provine, într-o manieră accesibilă multor oameni, îmbrăcând-o într-o formă modernă, mai ușor de citit, foarte practică, dar perfect fidelă principiilor sale fundamentale.

Din fericire, lucrarea era încă prea puțin cunoscută și am putut cu ușurință să obțin drepturile de autor francofone pentru o sumă rezonabilă, înainte ca celebritatea lui Ruiz să crească foarte mult miza. Astfel, ea a devenit primul volum al colecției *Cercul Vieții*, a lui Maud Séjournant, a cărei traducere o asigur eu însumi.

Înșușindu-mi deviza „Eu nu public cărți, ci autori“, a lui Jacques Maire, fondatorul editurii Jouvence, mi se întâmplă frecvent să îi întâlnesc pe autorii pe care îi traduc și îi public pentru a vedea *cine* se află în spațele cărții și să descopăr dacă „își urmează cuvântul“, după cum spun amerindienii, adică dacă sunt coerenți cu ceea ce scriu, dacă sunt ei înșiși exemple vii pentru ceea ce îi învață pe alții. După părerea mea, aceasta este condiția minimală de îndeplinit atunci când este vorba despre spiritualitate sau despre dezvoltare personală.

De exemplu, tocmai mă formasem în domeniul comunicării nonviolente cu Marshall Rosenberg, fondatorul său, înainte de a publica versiunea franceză a cărții sale: coerența între autor și mesajul său era mai mult decât dovedită în acest caz.

Încă de la prima lectură a ceea ce urma să devină *Cele Patru Legăminte Toltece*, am resimțit în mod natural dorința de a-l întâlni pe acest autor ieșit din comun, de a descoperi eu însumi dacă întrupează cu adevărat principiile pe care le predă, așa cum lasă să se înțeleagă stilul său simplu și plin de dragoste, deja elocvent prin el însuși. Această ocazie avea să apară foarte repede: la începutul lui 1999, Maud mă anunța că va organiza în luna septembrie o călătorie cu Don Miguel, rezervată francofonilor, cu traducere simultană pentru cei care nu vorbesc nici engleză, nici spaniolă.

O ocazie providențială!

Călătoria presupunea o primă săptămână în Mexic, la situl sacru de la Teotihuacan, în prezența lui Miguel Ruiz, urmată de o a doua săptămână în New Mexico, unde formarea noastră era furnizată de către însăși Maud și de către Brandt Morgan, un alt vechi ucenic al lui Miguel. Faptul că această călătorie trebuia să debuteze fix în ziua în care împlineam 38 de ani mi-a apărut ca fiind semnul evident că trebuie să întreprind, fără nicio îndoială, acest periplu, atât în Mexic, cât și în interiorul meu. Astăzi zâmbesc retrospectiv gândindu-mă cât de ușor înclinăm să găsim un „semn“ pentru a ne liniști pe noi înșine și pentru a ne confirma alegeri pe care, în realitate, le-am făcut deja.

Cele Patru Legăminte Toltece se termină cu un text numit *Inițierea morții: Îmbrățișarea Îngerului Morții*, care îmi spunea multe la acea vreme. Într-adevăr, aveam sentimentul că stagnez, resimțeam nevoia de a trece la altceva, de a muri în vechea mea viață pentru a renaște într-o nouă viață... Dar în care? Nu sunt prea

sigur. „Dacă nu veți muri, nu veți trăi“, spunea Hristos. Simbolic vorbind, adeseori trebuie să eliberăm un trapez în plin zbor înainte de a prinde altul; la fel, uneori este necesar să acceptăm ideea că murim din ceva, fără a ști în ce anume vom renaște. Astfel, animat de această motivație – și de aceea de a-l întâlni pe Miguel Ruiz –, îmi imaginam călătoria mea în Mexic: a muri și a renaște, a abandona o piele veche. Să se descurce cine poate!

La jumătatea lui septembrie am zburat de la Paris, cu alți participanți – vreo 20 în total, dintre care doi elvețieni –, către Mexico City, unde ne așteptau Maud și asistenta sa. Aici am petrecut două zile făcând turism și descoperindu-ne puțin unii pe alții. În realitate, în aceste prime momente pe care le-am petrecut împreună ne afișam încă, toți, diferitele noastre măști sociale: responsabilă cu formarea în cadrul unui mare lanț hotelier, managerul unei mari întreprinderi franceze de IT, un renumit psihoterapeut din Grenoble etc., și eu, cu rolurile mele valorizante de autor, traducător al lui Ruiz și director literar.

A treia zi, un autocar ne-a dus la Teotihuacan, anticul oraș toltec, cu piramidele sale monumentale și cu faimoasa Alee a Morților, care se întindea altădată pe o lungime de 5 kilometri.

Ne-am cazat, de altfel, într-un complex hotelier, Villas Arqueologicas, care se găsește fix pe locul care era înainte traseul acestei alei, la două minute de mers pe jos față de intrarea în acest așezământ maiestuos. Ca și în cazul Taj Mahalului, pe care nu l-am văzut în realitate decât după ce l-am contemplat multă vreme în fotografii, sunt impresionat de diferența dintre ceea ce

percepem despre astfel de monumente dintr-un clișeu, oricât de reușit ar fi acesta, și ceea ce resimțim fizic când ne aflăm în preajma lor: am fost literalmente captivat de puterea acestui loc, de dimensiunea sa atemporală, de această forță vie pe care pare că încă o adăpostește și o degajă, chiar dacă este în ruine. Câtă viață pe această Alee a Morții!

În prima seară, grupul nostru s-a reunit în sala mare pusă la dispoziție de hotel: într-adevăr, chiar dacă o parte importantă a activităților care ni se propuneau se desfășurau la Teotihuacan, cealaltă parte urma să se desfășoare în acest vast salon confortabil.

Eram cu toții acolo doar de câteva minute, răspândiți prin toată încăperea și discutând liber, când a sosit Miguel Ruiz. L-am zărit din partea cealaltă a încăperii, unde mă aflam. Maud l-a întâmpinat și au început să discute între ei. Aspectul fizic al lui Don Miguel era cât se poate de comun: blugi și un tricou vechi pe sub o cămașă. Cu toate acestea, am *resimțit* imediat prezența sa, ca și cum din persoana lui se degaja silențios ceva care nu poate fi descris, dar care e tangibil. Întrucât am avut șansa să stau în preajma unui număr deloc neglijabil de persoane remarcabile, nu sunt, de obicei, înclinat să-i idealizez pe oameni, dar în acest caz ceea ce am simțit a relevat o percepție fizică, și nu o proiecție mentală.

Deodată, Miguel și Maud s-au întors în direcția mea. De la distanță, am ghicit că Maud îi explica faptul că sunt traducătorul și editorul său francez. Abia a terminat ce avea de spus, că Don Miguel mi-a făcut semn să mă apropii. Încântat că îl pot întâlni în persoană, și chiar

puțin emoționat, am traversat salonul mare în diagonală, fără să mă îndoiesc o clipă de ceea ce avea să urmeze.

Don Miguel a afișat un zâmbet larg, având în același timp privirea profundă și teribil de expresivă. Odată ajuns la el, și-a deschis brațele și mi-a dat, cu toată simplitatea, un *hug*, acea îmbrățișare al cărei secret îl dețin americanii: m-a strâns foarte viguros și călduros între brațele sale, foarte aproape de corpul lui. În ochii unui observator extern, această scenă ar fi părut absolut nesemnificativă. Nimic unic sau special. Fără bătăi de tobe pentru a le atrage atenția tuturor. Niciun reflector îndreptat către noi. Nimic. *Nada*. Și totuși... Totuși, prin această primă privire și această strângere, Don Miguel mă onora și, oricât de banale puteau acestea să pară privite din afară, am trăit un moment de o intensitate cu atât mai excepțională, cu cât am fost luat pe nepregătite. Nu făceam decât să îi spun „Bună ziua“ și iată că mă simțeam curățat brusc de toate judecățile care au putut fi puse asupra mea de la naștere, m-am simțit și m-am recunoscut eu însumi drept ceea ce sunt cu adevărat. Nicio interferență, nimic care să bruiereze contactul dintre noi: eram iubit într-o manieră literalmente necondiționată, simplă, adevărată.

M-am simțit bulversat, dat pe spate. Era ca și cum mi se ridica de pe umeri povara pe care o purtam dintotdeauna sau, altă imagine, ca și cum eram eliberat dintr-odată de sub armura groasă cu care, în ciuda eforturilor mele, ajunseseam să mă identific. Adio judecăți, proiecții, etichete, adio calificative multiple și variate al căror obiect fusesem până în acel moment!

În domeniul dezvoltării personale și al spiritualității, în care activitățile mele editoriale mă fac să evoluez deja de 20 de ani, nu mă mai numărăm, în acea perioadă, printre oamenii care scriau și vorbeau despre „dragostea necondiționată“. Dar, până în toamna lui 1999, autorii și formatorii pe care i-am auzit prezentându-se drept surse vii de dragoste necondiționată confundau adeseori, după părerea mea, sentimentul de profundă satisfacție și de putere asupra celorlalți – și care acompania reușita lor personală – cu „dragostea necondiționată“ veritabilă și dezinteresată. Altfel spus, înainte de întâlnirea mea cu Don Miguel, observasem mai multă „dragoste de putere“ decât „putere a dragostei“.

Pe durata acestei scurte îmbrățișări dintre mine și Miguel, niciun cuvânt nu a fost rostit. Cu toate acestea, întreaga sa atitudine, maniera sa de a fi mi-au „vorbit“ cu o putere mai mare decât cea pe care cuvintele ar putea să o aibă. Eu nu auzeam mesajul său cu urechile, ci cu inima și cu fiecare dintre celulele mele. În realitate, nu mă gândeam că Don Miguel îmi adresa un mesaj specific: fără îndoială, ar fi mai corect să spun că *este el însuși* acest mesaj. Persoana sa pare să emită o melodie diferită de cele pe care sunt obișnuit să le aud. Voit sau nu, vibrația sa provoacă rezonanțe puternice în celălalt, după cum alți membri ai grupului o vor constata la rândul lor pe parcursul zilelor următoare. Niște prieteni care au asistat de mai multe ori la *darshan*, „îmbrățișare“, cu Amma, sfânta indiană contemporană, descriu ceva similar.

Se impune o precizare: departe de mine intenția de a-l idolatriza pe Miguel Ruiz și de a face din el un